

Briselē, 26.11.2019.
COM(2019) 601 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Komisijas devītais ziņojums par tradicionālo pašu resursu pārbaudes kārtības darbību
(2016.–2018. gadā) (Padomes 2014. gada 26. maija Regulas (EK, Euratom) Nr. 608/2014
6. panta 3. punkts)**

1. IEVADS

Reizi trijos gados¹ Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei ziņo par to, kā darbojas tradicionālo pašu resursu (TPR)² pārbaudes kārtība.

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam pieejamo TPR summa (neto) bija vairāk nekā 60 miljardi EUR, gada vidējai summai pārsniedzot 20 miljardus EUR. Tas ir par 20 % vairāk, salīdzinot ar laikposmu no 2013. līdz 2015. gadam.

TPR pārbaudes tiek veiktas saskaņā ar Padomes 2014. gada 26. maija Lēmumu 2014/335/ES, Euratom³, Padomes 2014. gada 26. maija Regulu (ES, Euratom) Nr. 608/2014⁴ un Padomes 2014. gada 26. maija Regulu (ES, Euratom) Nr. 609/2014⁵.

Šajā dokumentā ir aprakstīta un analizēta TPR pārbaudes sistēmas darbība laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam⁶. Tajā ir sniegta informācija par tradicionālo pašu resursu pārbaudēm, ko šajā periodā veikusi Eiropas Komisija, un ietverti citi pasākumi, kas veikti, lai aizsargātu ES finanšu intereses:

- pārbaudes, ko Komisija veic uz vietas dalībvalstīs, un ar tām saistītie turpmākie pasākumi;
- turpmākie pasākumi saistībā ar Eiropas Revīzijas palātas vēstulēm par sākotnējiem konstatējumiem;
- norakstīto neatgūstamo parādu (*WOMIS*) pārbaude;
- rīcība attiecībā uz dalībvalstu kļūdām, kuru dēļ rodas tradicionālo pašu resursu zaudējumi;
- krāpšanas gadījumu un pārkāpumu datubāzes (*OWNRES*) pārvaldība;
- dalībvalstu otrais izmēģinājuma projekts saistībā ar A un B konta revīziju;
- palīdzība kandidātvalstīm.

2. TPR PĀRBAUŽU PAMATPRINCIPI UN METODOLOĢIJA

2.1. TPR regulatīvie un darbības pamatprincipi

TPR iekasēšana dalībvalstīm ir deleģēta ar likumu. Tām iekasētie nodokļi ir jādara pieejami⁷ ES budžetā un kā kompensācija par iekasēšanas izmaksām jāpatur vienota likme 20 %

¹ Regulas (ES, Euratom) Nr. 608/2014 6. panta 3. punkts.

² Muitas nodokļi, ko uzliek no trešām valstīm importētajiem produktiem, kā arī cukura nodevas.

³ OV L 168, 7.6.2014., 105. lpp.

⁴ OV L 168, 7.6.2014., 29. lpp.

⁵ OV L 168, 7.6.2014., 39. lpp., kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2016. gada 17. maija Regulu (ES, Euratom) 2016/804 (OV L 132, 21.5.2016., 85. lpp.).

⁶ Ziņojumā galvenā uzmanība tiek pievērsta pārbaudēm, ko veikušas ES iestādes (Komisija un Revīzijas palāta). Tajā nav aplūkotas pārbaudes, ko veikušas dalībvalstis un kuru detalizēti rezultāti ir izklāstīti gada ziņojumā, kas izstrādāts saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 325. pantu.

⁷ Tiesību aktos šis termins ir lietots, lai apzīmētu dalībvalstu veiktos maksājumus ES budžetā.

apmērā no visām TPR summām, kas nodotas Komisijas rīcībā⁸ neatkarīgi no faktiskajām izmaksām, kas tām radušās. Dalībvalstīm pašām jāveic pārbaudes un jāziņo Komisijai.

Tomēr Komisija patur būtiskas tiesības veikt pārbaudes minētajā jomā. Šajā saistībā svarīgi instrumenti TPR iekasēšanas sistēmas uzraudzībai ir pārbaudes uz vietas, kuru laikā Komisija veic dažāda veida pārbaudes⁹ attiecībā uz dalībvalstu noteikumiem un dokumentiem.

Komisijai ir arī jāsniedz atbildes uz Revīzijas palātas apsvērumiem, kas iekļauti tās gada ziņojumā, īpašajos ziņojumos vai vēstulēs par sākotnējiem konstatējumiem, kā arī uz Eiropas Parlamenta apsvērumiem un ieteikumiem izpildes apstiprinājuma procedūras laikā attiecībā uz budžeta izpildi. Komisija nodrošina, ka dalībvalstis pareizi piemēro ES noteikumus un iesniedz ziņojumus budžeta lēmēj institūcijai.

Komisijas pārbaudes pasākumiem ir trīs galvenie mērķi:

- saglabāt vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp dalībvalstīm un ekonomikas dalībniekiem neatkarīgi no tā, kurā vietā ES preces tiek muitotas, lai novērstu konkurences izkropļojumus;
- uzlabot TPR atgūšanu. Komisijai ir jāpārlicinās, ka dalībvalstis pilda savus pienākumus attiecībā uz TPR iekasēšanu un nodošanu. Komisija pārbauda dalībvalstu veiktos pasākumus attiecībā uz TPR atgūšanu, tostarp savlaicīgu paziņošanu par muitas parādu un izpildes procedūrām, kas tiek atzītas par nepieciešamām;
- informēt budžeta lēmēj institūciju. Pamatojoties uz pārbaudēs izdarītajiem konstatējumiem, Komisija var novērtēt dalībvalstu darba efektivitāti un ticamību attiecībā uz TPR iekasēšanu un nodošanu, lai veiktu nepieciešamos pasākumus jebkādu nepilnību novēršanai un iesniegtu ziņojumus budžeta lēmēj institūcijai.

Turklāt pārbaudes palīdz nodrošināt efektīvu muitas savienības darbību un ES noteikumu vienādu piemērošanu, lai novērstu nepilnības, kas ļauj krāpniekiem savā labā izmantot vai apiet maksājamos nodokļus.

No 2016. gada 1. maija sāka piemērot jaunus tiesību aktus muitas jomā, un no 2014. gada 1. janvāra ar atpakaļejošu spēku tiek piemērots jauns tiesiskais regulējums attiecībā uz pašu resursiem laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam. Turklāt Komisijas un dalībvalstu veikto TPR kontroli sarežģī tirdzniecības atvieglošanas un vienkāršošanas nepārtrauktā attīstība.

⁸ Gadu gaitā procentu likmes ir mainījušās no 10 % summām, kas darītas pieejamas līdz 2001. gada 28. februārim, līdz 25 % summām, kas darītas pieejamas no 2001. gada 1. marta līdz 2014. gada 28. februārim. Summām, kas darītas pieejamas pēc 2014. gada 1. marta, tiek piemērota 20 % likme.

⁹ **Noteikumu pārbaudes:** dalībvalstu noteikumu pārbaudes attiecībā uz TPR iekasēšanas sistēmu. **Dokumentu pārbaudes:** dalībvalstu grāmatvedības pārskatu, visu veidu grāmatvedības dokumentu un datņu, tostarp dalībvalstu ziņojumu par neatgūstamajiem parādiem, analīze. **Pārbaudes uz vietas:** valstu sistēmu un to pamatā esošo dokumentu pārbaude, lai noteiktu to atbilstību ES tiesību aktiem gan no grāmatvedības, gan no muitas viedokļa. Šādas pārbaudes tiek veiktas patstāvīgi vai kopā ar attiecīgajām dalībvalstīm.

2.2. Uz vietas veicamo TPR pārbaūžu mērķi un metodoloģija

Tradicionālo pašu resursu pārbaūžu galvenais mērķis ir pārliecināties, ka dalībvalstīs veiktās procedūras atbilst piemērojamajiem ES tiesību aktiem un ES finanšu intereses tiek atbilstoši un vienoti aizsargātas neatkarīgi no preces muietošanas vietas. Katru gadu tiek pārbaudīti dažādi muietas un grāmatvedības jautājumi. Rezultātā tiek saskaņotas un uzlabotas dalībvalstu procedūras, lai konsekventi nodrošinātu ES finanšu interešu efektīvu un lietderīgu aizsardzību.

Komisijas pārbaudēs uz vietas tiek izmantota precīza metodoloģija, un tās tiek plānotas kā daļa no ikgadējās pārbaūžu programmas, kuras pamatā ir riska analīze un kas aptver vairākus jautājumus, par kuriem pārbaude jāveic vienā vai vairākās dalībvalstīs.

Visas pārbaudes tiek veiktas, izmantojot standartizētas procedūras un pielāgotus revīzijas rīkus, lai nodrošinātu, ka pārbaūžu veikšana un ziņojumu sagatavošana notiek saskaņoti.

Turklāt 2014. un 2016. gadā tika sākts revīzijas izmēģinājuma projekts par A un B konta pārvaldības revīziju, ko veic pašas dalībvalstis. Lai gan rezultāti kopumā bija pozitīvi, Komisijas dienesti nolēma neturpināt šo kopīgo darbu, jo netika panākta gaidītā sinerģija un efektivitāte.

3. KOMISIJAS VEIKTĀS TPR PĀRBAUDES 2016.–2018. GADĀ

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam Komisija veica **68 pārbaudes** saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) Nr. 608/2014 2. pantu, kuru rezultātā tika izdarīti 233 konstatējumi. Četras no šīm pārbaudēm tika veiktas saskaņā ar apvienotās revīzijas pieeju¹⁰.

No minētajiem 233 konstatējumiem 134 līdz šim ir bijusi tieša finansiāla ietekme (57,5 %) un 60 — regulatīva ietekme (25,8 %).

Pārbaūžu laikā tiek vērtēti gan grāmatvedības, gan muietas jautājumi.

3.1. Grāmatvedības jautājumi

Vienlaikus ar galvenajiem muietas jautājumiem visās apmeklētajās dalībvalstīs tiek veiktas **A konta un B konta pārvaldības**¹¹ pārbaudes. Pārbaudēs, kas saistībā ar šo jautājumu tika veiktas 2016.–2018. gadā, apstiprinājās, ka lielākā daļa kļūdu bija individuāla rakstura un sistemātiskas kļūdas bija sastopamas reti. Dalībvalstis uzņēmās atbildību par finansiālajām sekām, kas radās iepriekš minēto konstatējumu rezultātā.

¹⁰ Pārbaudes tika veiktas Dānijā un Austrijā.

¹¹ Dalībvalstis TPR grāmato vienā no šādiem diviem kontiem:

- **parastais kants** (A) atgūtājām vai garantētajām summām (šīs summas tiek iemaksātas ES budžetā);
- **atsevišķais kants** (B) neatgūtājām summām vai garantētajām summām, kas ir apstrīdētas. **Neatgūstamajiem** muietas nodokļiem atbilstošie TPR pēc noteikta perioda ir jāizņem no atsevišķā konta. Šīs TPR summas vienlaikus ir jādara pieejamas Komisijai (jāsamaksā), izņemot summas, kuras netiek atgūtas *force majeure* apstākļu dēļ, citu tādu iemeslu dēļ, kuros nevar vainot dalībvalsti, vai tādēļ, ka ierakstīšana kontos vai muietas parāda paziņošana ir atlikta, lai netraucētu kriminālizmeklēšanu, kas skar Savienības finanšu intereses.

Kopējā situācija uzlabojās, jo tika ņemtas vērā Komisijas pārbaudes par šo jautājumu, kā arī tādēļ, ka lielākā daļa dalībvalstu izmanto elektroniskas grāmatvedības sistēmas, kas samazina tādu kļūdu risku, kuras saistītas ar manuālu iejaukšanos. Tomēr dalībvalstīm ir vēl vairāk jāuzlabo centieni nodrošināt B konta rūpīgu pārvaldību un A konta korekcijas, kā arī jāsniedz visa likumā noteiktā informācija, lai nodrošinātu, ka pārskati ir skaidri un pārredzami.

Piecās dalībvalstīs tika veiktas arī vairākas pārbaudes par **A un B konta un ar tiem saistīto pārskatu ticamību**. Tika secināts, ka šo pārskatu izstrādes procedūras atbilst ES noteikumiem un nodrošina ES finanšu interešu aizsardzību. Pēc šīm pārbaudēm paziņotie konstatējumi attiecas uz atsevišķām nesakritībām starp abiem kontiem un novēlotai līdzekļu izņemšanai no B konta, kam ir ierobežota finansiāla ietekme.

3.2. Muitas jautājumi 2016.–2018. gadā

Šajā triju gadu laikposmā galvenā uzmanība pārbaudēs tika pievērsta:

2016. gadā

- tarifu apturēšanas un kvotu pārvaldībai;
- preferenciālu tarifa pasākumu pārvaldībai;
- A un B konta ticamībai;
- kontroles stratēģijai muitas vērtības jomā (izmēģinājums);

2017. gadā

- tarifu apturēšanas un kvotu pārvaldībai;
- ES ārējā tranzīta un TIR procedūrām;
- lielu uzņēmējdarbības vienību kontroles stratēģijai;

2018. gadā

- kontroles stratēģijai muitas vērtības jomā;
- saules enerģijas paneļu importa kontroles stratēģijai.

Pārbažu veikšanai tiek izvēlēti tie muitas jautājumi, kuri rada vislielāko risku Savienības finanšu interesēm.

Šajā saistībā pārāk zemas vērtības noteikšana precēm ir identificēta kā būtisks risks dalībvalstu finansēm un ES budžetam, kas rada ievērojamus dalībvalstu neiekasēto tradicionālo pašu resursu un PVN zaudējumus, kā liecina TPR pārbaudes un nesen veikta *OLAF* izmeklēšana¹². ES pieredzēja būtisku muitas krāpšanas gadījumu, kura sekas bija jūtamas visā Eiropas Savienībā. Starptautiska mēroga organizētas noziedzīgas grupas meklēja

¹² Sk. *OLAF* 2017. un 2018. gada ziņojumus.

ES ostas ar visvājāko kontroli, lai paliktu nesodītas, nepatiesi deklarējot zemu vērtību no Ķīnas importētajiem tekstilizstrādājumiem un apaviem.

Tomēr, lai gan daudzas dalībvalstis sāka īstenot mērķtiecīgus pasākumus nolūkā samazināt šāda veida krāpšanu, Apvienotajā Karalistē šādas tirdzniecības apjoms turpināja palielināties muitas kontroļu trūkuma dēļ. Līdz 2016. gadam Apvienotajā Karalistē tika veikti gandrīz 80 % no visa Ķīnas izcelsmes tekstilizstrādājumu un apavu importa ES, par kuriem pastāv aizdomas, ka to vērtība ir krāpnieciski pazemināta. TPR pārbaudēs tika apstiprināts, ka Apvienotā Karaliste līdz 2017. gada oktobrim nebija ieviesusi efektīvus pasākumus šīs krāpšanas novēršanai un atteicās darīt pieejamu ES budžetā tās bezdarbības dēļ zaudēto TPR summu, kuras apmērs 2011.–2017. gadā tiek lēsts 2,1 miljarda EUR (neto) apmērā. Tādēļ Komisija 2018. gada martā sāka pienākumu neizpildes procedūru pret Apvienoto Karalisti un 2019. gada martā iesniedza pieteikumu Tiesā.

2016. un 2017. gadā 11 dalībvalstīs tika pārbaudīta **tarifu apturēšanas un kvotu pārvaldība**.

Tika konstatēts, ka ES tiesību akti tiek ievēroti lielākajā daļā dalībvalstu, tādējādi nodrošinot atbilstošu ES finanšu interešu aizsardzību. Tomēr tika atklātas nepilnības saistībā ar tarifu kvotu pārvaldību, veiktajām pārbaudēm un TPR summu nodošanu kvotu daļējas piešķiršanas vai atteikuma gadījumā. Komisija pieprasīja attiecīgajām dalībvalstīm nekavējoties risināt situāciju no regulatīvā viedokļa un samaksāt administratīvo kļūdu dēļ radušos TPR zaudējumu summu.

2016. gadā divās dalībvalstīs tika pārbaudīta arī **preferenciālu tarifa pasākumu pārvaldība**, galveno uzmanību pievēršot preferenciālā režīma piešķiršanas procedūrām un nosacījumiem, nepilnīgu deklarāciju uzraudzībai un trūkstošiem izcelsmes apliecinājumiem, pārbaudēm un riska analīzei, kā arī turpmākiem izcelsmes pārbaudes pieprasījumiem. Pat ja, ņemot vērā kopējo situāciju dalībvalstīs, tiek nodrošināta pienācīga ES finanšu interešu aizsardzība, dažos gadījumos ir pieprasīta papildu informācija par īstenojamajiem valstu pasākumiem, lai pārliecinātos, ka procedūras tiek piemērotas pareizi.

2017. gadā 18 dalībvalstīs tika pārbaudīts **ES ārējais tranzīts**, lai pārliecinātos, ka procedūras, kas attiecas uz pārvietošanas tranzītā garantijām, atļaujām un kontroli un turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz jebkādam neveiktajām darbībām, atbilst attiecīgajiem noteikumiem un ka tradicionālie pašu resursi ir pienācīgi aprēķināti, noteikti un uzskaitīti. Pārbažu konstatējumi galvenokārt bija saistīti ar regulatīviem jautājumiem, attiecībā uz kuriem dalībvalstis tika lūgtas rīkoties nekavējoties.

2018. gadā deviņās dalībvalstīs tika pārbaudīta **saules enerģijas paneļu kontroles stratēģija**. Saules enerģijas paneļu kontroles stratēģijas pārbaudes vispārējais mērķis bija izvērtēt, cik

efektīvas un lietderīgas ir sistēmas un procedūras, kas dalībvalstīs ir ieviestas, lai novērstu izvairīšanos no *ADD* un *CVD*¹³, kas jāmaksā par saules enerģijas paneļiem.

Pārbaudēs atklājās, ka vairākas dalībvalstis nepareizi interpretējušas *ADD* un *CVD* regulās ietvertās tiesību normas par saules enerģijas paneļiem attiecībā uz terminu *nosūtīts no* un elementiem, kas nosaka preču izcelsmi, tādējādi mākslīgi ierobežojot šo ES ražošanas nozares aizsardzībai paredzēto regulu darbības jomu. Šī kļūda attiecīgajām dalībvalstīm radīja finansiālas sekas.

Otrs jautājums, kas 2018. gadā tika vērtēts 13 dalībvalstīs, bija **kontroles stratēģija muitas vērtības jomā**.

Pārbaudes ietvēra novērtējumu par dalībvalstu pašreizējo muitas vērtības kontroles stratēģiju, lai novērstu risku, ko rada preču, kurām noteikta pārāk zema vērtība, jo īpaši no Ķīnas importēto tekstilizstrādājumu un apavu, imports, kā arī lai nodrošinātu, ka deklarētā vērtība ir pareiza.

Pārbaudēs tika konstatētas būtiskas nepilnības pienācīgu riska profilu īstenošanā (piemēram, balstoties uz vērtības un svara attiecību un aptverot visus tirgotājus un riskantās preces), lai efektīvi vērstos pret tādu preču importu pirms to laišanas brīvā apgrozībā, kurām noteikta pārāk zema vērtība. Lai gan *OLAF* un Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (*JRC*) bija izstrādājuši tīrās vidējās cenas (*CAP*), radot etalonu, uz kura pamata vērsties pret tekstilizstrādājumu un apavu sūtījumiem no Ķīnas, kuriem varētu būt noteikta pārāk zema vērtība¹⁴, vairākas dalībvalstis tās neizmantoja praksē. Nevienādā pieeja riska profilu veidošanā ir liegusi dalībvalstīm vērsties pret precēm, kurām, iespējams, ir noteikta pārāk zema vērtība, lai tās kontrolētu, un ir novedusi pie importa plūsmu novirzīšanas uz dalībvalstīm, kuras tiek uzskatītas par mazāk efektīvām cīņā ar pārāk zemas vērtības noteikšanu.

Pārbaucēju rezultāti apstiprināja, ka Savienības finanšu interešu nodrošināšanai un aizsardzībai ir nepieciešams īpašs “muitas vairogs”. Pēc pārbaudēm un konstatējumiem saistībā ar šo pārbaucēju jautājumu dalībvalstīs uzlabojās riska analīze un preču pārbaudes.

Komisija no tās pēdējo gadu laikā veiktajām pārbaudēm dalībvalstīs ir izdarījusi vispārēju secinājumu, ka to kontroles stratēģijas arvien vairāk pārvirzās no muitas kontroles preču izlaišanas laikā uz muitas kontroli, ko veic pēc izlaišanas. Tomēr muitas kontrole pirms preču izlaišanas vai tās laikā joprojām ir ļoti svarīga, lai novērstu pārāk zemas vērtības noteikšanu, kā arī lai atklātu jaunus krāpšanas vai pārkāpumu veidus vai tendences.

4. TURPMĀKIE PASĀKUMI PĒC KOMISIJAS PĀRBAUDĒM

¹³ *ADD* — antidempinga maksājums, *CVD* — kompensācijas maksājums.

¹⁴ Šī metodoloģija balstās uz EST spriedumu (C-291/15).

4.1. Regulatīvie aspekti

Dalībvalstis tiek aicinātas veikt nepieciešamos pasākumus, lai panāktu atbilstību ES prasībām, ik reizi, kad pārbaūžu laikā valstu normatīvajos vai administratīvajos aktos tiek konstatēti trūkumi vai nepilnības. Šie grozījumi, kas tiek uzskatīti par nepieciešamiem, lai saskaņotu TPR noteikšanu un iekasēšanu visās 28 dalībvalstīs, ir ievērojams Komisijas pārbaūžu panākums. Arī izdarītie konstatējumi ir būtisks informācijas avots par problēmām, ar kādām dalībvalstis saskaras, piemērojot muitas tiesību aktus, un par šo problēmu ietekmi uz TPR.

4.2. Strīdu rezultāti

Tas, kā dažas dalībvalstis interpretē tiesību normas un kādas procedūras tajās ir ieviestas, ne vienmēr atbilst Komisijas prasībām. Tādēļ, ja neizdodas panākt izlīgumu, vienīgā iespēja ir sākt pārkāpuma procedūru (Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. pants).

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam tika sāktas vai izbeigtas astoņas pārkāpuma procedūras (sīkāku informāciju skatīt pielikumā). Svarīgākā no tām ir pret Apvienoto Karalisti sāktā lieta saistībā ar pārāk zemas vērtības noteikšanu tekstilizstrādājumiem un apaviem, kā rezultātā radās lieli pašu resursu zaudējumi, kurus Apvienotā Karaliste atteicās darīt pieejamus.

4.3. Finansiālie aspekti

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam Komisijai kopumā kā papildu iemaksājamās summas tika samaksāti vairāk nekā **105 miljoni EUR** (+75 %, salīdzinot ar trīs gadu laikposmu no 2013. līdz 2015. gadam), pamatojoties uz pārbaudes ziņojumos iekļautajiem apsvērumiem, citiem pārbaudes pasākumiem, Revīzijas palātas konstatējumu pēcpārbaudi un Tiesas lēmumiem par TPR pārkāpuma procedūrām.

Kopējā nokavējuma procentu summa, ko dalībvalstis samaksājušas, pārsniedz **110 miljonus EUR**.

5. PASĀKUMI, LAI UZLABOTU TRADICIONĀLO PAŠU RESURSU ATGŪŠANU

Līdztekus pārbaudēm, kas veiktas uz vietas dalībvalstīs, Komisijas rīcībā ir vairāki citi līdzekļi TPR atgūšanas uzraudzībai.

5.1. Norakstīto neatgūstamo parādu pārbaude

Dalībvalstīm ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai darītu pieejamus TPR, izņemot, ja atgūšana saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) Nr. 609/2014 13. panta 2. punktu ir izrādījusies neiespējama:

- *force majeure* apstākļu dēļ;
- citu tādu iemeslu dēļ, kuros tās nevar vainot; vai

- tādēļ, ka ierakstīšana kontos vai muitas parāda paziņošana ir atlikta, lai netraucētu kriminālizmeklēšanu, kas skar Savienības finanšu intereses.

Saskaņā ar ES tiesību normām dalībvalstīm ir jāziņo Komisijai par neatgūstamajām TPR summām, kas pārsniedz 100 000 EUR (ziņojumi par norakstītajām summām¹⁵), attiecībā uz kurām tās neuzskata sevi par atbildīgām. Komisija pēc tam sniedz piebildes par katru ziņojumu. Attiecībā uz summām, kas nerasniedz minēto robežvērtību, Komisija regulāri izlases veidā izvērtē gadījumus, veicot pārbaudes uz vietas, jo nav noteikta atsevišķa ziņošanas prasība.

Lai palīdzētu dalībvalstīm izvērtēt savu potenciālo finanšu atbildību par neatgūstamajām TPR summām, Komisija publicēja darba dokumentu — rokasgrāmatu — ar kritērijiem, kas izmantoti, vērtējot ziņojumus par norakstītajām summām. Šis darba dokuments pirmoreiz tika nodots dalībvalstīm Padomdevējas komitejas pašu resursu jautājumos (ACOR) 2012. gada 6. decembra sanāksmē. Tā jaunākā pārstrādātā 2018. gada 8. marta redakcija, kurā ir ņemtas vērā izmaiņas ES tiesību aktos un attiecīgā judikatūra attiecībā uz tradicionālajiem pašu resursiem, visām dalībvalstīm to attiecīgajās oficiālajās valodās tika nodota 2018. gada 1. jūnijā.

Dalībvalstīm par katru attiecīgo gadījumu ir jā sagatavo strukturēts ziņojums un tas jānosūta Komisijai, izmantojot daudzvalodu datubāzi WOMIS (norakstīšanas pārvaldības un informācijas sistēma — *Write-Off Management and Information System*). WOMIS tiek regulāri atjaunināta, tādējādi nodrošinot dalībvalstu ziņojumu efektīvu un drošu pārvaldību.

Kompetentie Komisijas dienesti novērtē ziņojumu un sniedz piebildes dalībvalstij likumā noteiktajā sešu mēnešu termiņā. Šīs piebildes attiecas uz pamatojumu, uz kuru dalībvalsts var atsaukties saistībā ar neatgūstamajiem muitas nodokļiem atbilstošu TPR nenodošanu Komisijai.

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam Komisijai tika iesniegti 214 ziņojumi par norakstītajām summām, kas kopā veido 124 633 046,19 EUR. Šajā pašā laikposmā¹⁶ Komisija attiecībā uz 91 ziņojumu par summu 30 435 940,72 EUR uzskatīja, ka tradicionālo pašu resursu zaudējumus nevar attiecināt uz dalībvalstīm. 159 gadījumos par summu **77 289 805,76 EUR** Komisija uzskatīja, ka iemesli, kādēļ summas izrādījās neatgūstamas, vismaz daļēji ir attiecināmi uz attiecīgajām dalībvalstīm. 5 gadījumos tika uzskatīts, ka Komisijai bija ziņots neatbilstoši vai pārāgri (3 253 457,74 EUR).

¹⁵ **Ziņojumi par norakstītajām summām:** procedūra saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) Nr. 609/2014 13. pantu attiecībā uz uzraudzību pār dalībvalstu potenciālo finanšu atbildību par neatgūstamajām TPR summām, kas lielākas par 100 000 EUR. Saskaņā ar procedūru Komisija sniedz atzinumu par to, vai TPR ir neatgūstami tādu iemeslu dēļ, kas nav attiecināmi uz dalībvalsti. Komisijas veikto ziņojumu par norakstītajām summām pārbaudi mērķis ir novērtēt, ar cik lielu rūpību dalībvalstis cenšas noteikt un atgūt no ekonomikas dalībniekiem muitas nodokļus, kas veido TPR. Robežvērtība ziņošanai par neatgūstamajām summām ar Padomes Regulu (ES, Euratom) Nr. 609/2014 no 2016. gada 1. oktobra ir palielināta no 50 000 EUR līdz 100 000 EUR.

¹⁶ Turpmāk minētie rādītāji ietver arī galīgi novērtētos ziņojumus, kas sākotnēji bija nosūtīti līdz 2016. gadam.

Lai izvērtētu, vai TPR zaudējumi ir attiecināmi uz dalībvalsti, ir padziļināti jāanalizē ziņojuma elementi. Šā dažkārt ilgstošā procesa dēļ ziņojuma izstrādes laikā joprojām tika vērtēti līdz 330 ziņojumi par norakstītajām summām (167 590 097,16 EUR), kas attiecas uz laikposmu no 2009. līdz 2019. gadam.

5.2. Rīcība attiecībā uz noteikšanas kļūdām, kuru rezultātā tiek zaudēti tradicionālie pašu resursi

Komisija laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam veica pēcpārbaudi par dalībvalstu pieļautajām administratīvajām kļūdām, kas skar ES finanšu intereses (pārbaudēs uz vietas konstatētie gadījumi, valstu lēmumi par atmaksāšanu vai atbrīvojumu administratīvu kļūdu dēļ, brīvprātīga maksājumu ieskaitīšana, ko dalībvalstis veic par administratīvām kļūdām, par kurām tās uzņemas atbildību attiecībā uz TPR zaudējumiem, noraidītas norakstītās un neatgūstamās summas līdz 100 000 EUR utt.). Tā rezultātā dalībvalstis laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam dartīja pieejamus **52,9 miljonus EUR**. Vēl **43,2 miljoni EUR** tika samaksāti kā nokavējuma procenti.

5.3. OWNRES datubāze

Saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) Nr. 608/2014 5. panta 1. punktu dalībvalstīm jāsniedz Komisijai informācija par krāpšanas un pārkāpumu gadījumiem, ja attiecīgās summas pārsniedz 10 000 EUR. Šī informācija ir jāiesniedz, izmantojot *OWNRES* datubāzi, kuru pārvalda un uztur Komisija.

OWNRES sniedz Komisijai informāciju, kas nepieciešama, lai uzraudzītu atgūšanu un sagatavotu pārbaudes uz vietas. To izmanto arī Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) dažādu analīžu veikšanai, un iesniegtie dati tiek rūpīgi analizēti Komisijas gada ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par Eiropas Savienības finansiālo interešu aizsardzību — cīņa pret krāpšanu.

2019. gada sākumā *OWNRES* datubāzē bija **106 361** lieta par krāpšanu vai pārkāpumiem (“sāktas” vai “izbeigtas”), salīdzinot ar **90 204** lietām 2016. gada sākumā. Tas nozīmē, ka jauno lietu skaits, par kurām paziņots trīs gadu laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam, ir pieaudzis par aptuveni 17,91 % jeb 16 157 jaunām lietām.

2017. gada 6. jūlijā Briselē notikušajā *ACOR* sanāksmē Komisijas dienesti iepazīstināja ar *OWNRES* lietotnes uzlabojumiem un darba dokumentu par to, kā šajā datubāzē ziņot par finanšu atgūšanas darbību rezultātiem *OLAF* izmeklēšanas vajadzībām.

5.4. Uzraudzības pasākumi attiecībā uz pievienošanās valstīm

Komisija sniedz tehnisku palīdzību kandidātvalstīm, lai pēc pievienošanās tās varētu pilnveidot administratīvās spējas un ieviest sistēmas, kas nepieciešamas *acquis* īstenošanai attiecībā uz TPR. Komisija novērtē arī kandidātvalstu sagatavotību iepriekšminētā nodrošināšanai.

Šajā jomā 2016. gadā Komisija rīkoja uzraudzības misiju saistībā ar Melnkalnes pievienošanās sarunām. Šī faktu vākšanas misija apliecināja, ka Melnkalnei nepārprotami ir vajadzīgs vairāk laika, lai pielāgotu savas administratīvās procedūras un mobilizētu pašu resursu sistēmā iesaistītos daudzus dalībniekus.

Pēc konferences par pievienošanos Eiropas Savienībai ar Serbiju 2018. gada 25. jūnijā pievienošanās sarunām tika oficiāli atvērta *acquis* 33. nodaļa (finanšu un budžeta noteikumi). Serbijas iestādēm vispirms tika lūgts aizpildīt visaptverošu aptaujas anketu par pašu resursu sistēmu, lai noteiktu un plānotu turpmākos informatīvos un tehniskās palīdzības pasākumus šajā jomā.

6. SECINĀJUMS

Laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam sasniegtie rezultāti liecina, ka Komisijas veiktās TPR pārbaudes un sistemātiska konstatēto trūkumu pēcpārbaude ir neaizstājams un efektīvs līdzeklis, kā uzlabot TPR atgūšanu un gūt apliecinājumu tam, ka ES finanšu intereses tiek pienācīgi aizsargātas.

Pārbaudes joprojām ir svarīgs instruments, kas saskaņo un uzlabo atbilstību ES noteikumiem. To finansiālā ietekme ir būtiska, ko apliecina papildu neto summa, kas darīta pieejama ES budžetā — **aptuveni 388 miljoni EUR laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam**. Tie ir būtiski stimuli dalībvalstīm, lai tās savlaicīgi un pilnīgi darītu pieejamus TPR ES budžetā. Pārbaudes arī palīdz nodrošināt muitas un grāmatvedības noteikumu pareizu piemērošanu un tādējādi aizsargā ES finanšu intereses, jo tās ir iedarbīgs mehānisms konkurences izkropļojumu apkarošanai un novēršanai.

Komisijai TPR jomā nākas saskarties ar vairākām problēmām. Īpaši būtiska problēma muitas savienībai ir *Brexit*, kas jau ir likusi Komisijai un dalībvalstīm veltīt būtiskus resursus, lai gatavotos dažādiem iespējamajiem scenārijiem un veiktu visus pasākumus, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses attiecībā uz ieņēmumiem ES budžetā.

Tāpat arī starptautiskās tirdzniecības attīstība un tādas tendences kā e-komercija nozīmē gan draudus, gan iespējas, kā rezultātā ir nepieciešami jauni instrumenti un turpmāka Komisijas un dalībvalstu cieša sadarbība, lai uzlabotu uz risku balstītu muitas kontroli un nodrošinātu efektīvu muitas nodokļu iekasēšanu.

Šajā saistībā par TPR atbildīgie Komisijas dienesti pēdējos gados ir stiprinājuši sadarbību, lai efektīvāk risinātu paredzamās problēmas. Tie turpinās īstenot iniciatīvas muitas savienības darbības uzlabošanai.